

Samling af Afgørelser

DOMSTOLENS DOM (Fjerde Afdeling)

9. december 2021 *

»Præjudiciel forelæggelse – retligt samarbejde i civile sager – forordning (EF) nr. 44/2001 – artikel 5, nr. 3) – begrebet »sager om erstatning uden for kontrakt« – retslig fuldbyrdelsesprocedure – søgsmål med påstand om tilbagebetaling som følge af ugrundet berigelse – artikel 22, nr. 5) – fuldbyrdelse af retsafgørelser – enekompetence«

I sag C-242/20,

angående en anmodning om præjudiciel afgørelse i henhold til artikel 267 TEUF, indgivet af Visoki trgovački sud (appeldomstol i handelsretlige sager, Kroatien) ved afgørelse af 6. maj 2020, indgået til Domstolen den 8. juni 2020, i sagen

HRVATSKE ŠUME d.o.o., Zagreb, indtrådt i HRVATSKE ŠUME javno poduzeće za gospodarenje šumama i šumskim zemljištima u Republici Hrvatskoj p.o., Zagrebs rettigheder,

mod

BP Europa SE, indtrådt i Deutsche BP AG' rettigheder, der selv er indtrådt i The Burmah Oil (Deutschland) GmbH's rettigheder,

har

DOMSTOLEN (Fjerde Afdeling),

sammensat af formanden for Tredje Afdeling, K. Jürimäe (refererende dommer), som fungerende formand for Fjerde Afdeling, afdelingsformand S. Rodin og dommer N. Piçarra,

generaladvokat: H. Saugmandsgaard Øe

justitssekretær: A. Calot Escobar,

på grundlag af den skriftlige forhandling,

efter at der er afgivet indlæg af:

- den kroatiske regering ved G. Vidović Mesarek, som befuldmægtiget,
- den tjekkiske regering ved M. Smolek, J. Vlácil og I. Gavrilová, som befuldmægtigede,

* Processprog: kroatisk.

– Europa-Kommissionen ved M. Heller og M. Mataija, som befuldmægtigede,
og efter at generaladvokaten har fremsat forslag til afgørelse i retsmødet den 9. september 2021,
afsagt følgende

Dom

- 1 Anmodningen om præjudiciel afgørelse vedrører fortolkningen af artikel 5, nr. 3), og artikel 22, nr. 5), i Rådets forordning (EF) nr. 44/2001 af 22. december 2000 om retternes kompetence og om anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser på det civil- og handelsretlige område (EFT 2001, L 12, s. 1).
- 2 Anmodningen er blevet indgivet i forbindelse med en tvist mellem HRVATSKE ŠUME d.o.o., Zagreb, et selskab med hjemsted i Kroatien, der er indtrådt i HRVATSKE ŠUME javno poduzeće za gospodarenje šumama i šumskim zemljištima u Republici Hrvatskoj p.o., Zagrebs rettigheder, og BP Europa SE Hamburg, et selskab med hjemsted i Tyskland, der er indtrådt i Deutsche BP AG's rettigheder, som selv er indtrådt i The Burmah Oil (Deutschland) GmbH's rettigheder, vedrørende inddrivelse som følge af ugrundet berigelse af et beløb, som er blevet uretmæssigt udbetalt i forbindelse med en fuldbyrdesprocedure, der efterfølgende er blevet erklæret ugyldig.

Retsforskrifter

Forordning (EF) nr. 44/2001

- 3 2., 8., 11. og 12. betragtning til forordning nr. 44/2001 har følgende ordlyd:
  - »(2) Visse forskelle mellem de nationale regler for retternes kompetence og for anerkendelse af retsafgørelser virker hæmmende for det indre markeds funktion. Det er tvingende nødvendigt at vedtage bestemmelser, der kan gøre reglerne for retternes kompetence på det civil- og handelsretlige område ensartede og forenkle formaliteterne med henblik på en hurtig og enkel anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser truffet i medlemsstater, der er bundet af denne forordning.
- [...]
- (8) Sager, der er omfattet af denne forordning, skal have en tilknytning til de medlemsstaters område, der er bundet af denne forordning. De fælles regler for retternes kompetence bør derfor principielt anvendes, når sagsøgte har bopæl på en af disse medlemsstaters område.
- [...]
- (11) Kompetencereglerne bør frembyde en høj grad af forudsigelighed og være baseret på sagsøgtens bopæl som det principielle kriterium, og dette kompetencekriterium bør altid kunne gøres gældende, undtagen i enkelte velafgrænsede tilfælde, hvor det på grund af sagens genstand eller af hensyn til parternes aftalefrihed er berettiget at lægge et andet tilknytningsmoment til grund. For at gøre de fælles regler mere gennemsigtige og undgå kompetencekonflikter bør juridiske personers bopæl defineres selvstændigt.

(12) Som kompetencekriterium bør sagsøgte bopæl suppleres med alternative kriterier baseret på en sags nære tilknytning til en bestemt ret eller på hensynet til god retspleje.«

4 Denne forordnings artikel 2, stk. 1, har følgende ordlyd:

»Med forbehold af bestemmelserne i denne forordning skal personer, der har bopæl på en medlemsstats område, uanset deres nationalitet, sagsøges ved retterne i denne medlemsstat.«

5 Forordningens artikel 3 bestemmer:

»1. Personer, der har bopæl på en medlemsstats område, kan kun sagsøges ved retterne i en anden medlemsstat i medfør af de regler, der er fastsat i afdeling 2-7.

2. I særdeleshed kan de nationale kompetenceregler, der er angivet i bilag I, ikke gøres gældende imod dem.«

6 Samme forordnings artikel 5, der er indeholdt i forordningens afdeling 2 med overskriften »Specielle kompetenceregler«, bestemmer:

»En person, der har bopæl på en medlemsstats område, kan sagsøges i en anden medlemsstat

1) a) i sager om kontraktforhold, ved retten på det sted, hvor den forpligtelse, der ligger til grund for sagen, er opfyldt eller skal opfyldes

b) ved anvendelsen af denne bestemmelse, og medmindre andet er aftalt, er opfyldelsesstedet for den forpligtelse, der ligger til grund for sagen:

– ved salg af varer, det sted i en medlemsstat, hvor varerne i henhold til aftalen er blevet leveret eller skulle have været leveret

– ved levering af tjenesteydelser, det sted i en medlemsstat, hvor tjenesteydelserne i henhold til aftalen er blevet leveret eller skulle have været leveret

c) er litra b) ikke relevant, finder litra a) anvendelse

[...]

3) i sager om erstatning uden for kontrakt, ved retten på det sted, hvor skadetilføjelsen er foregået eller vil kunne foregå

[...]«

7 Artikel 22 i forordning nr. 44/2001, der er indeholdt i forordningens afdeling 6 med overskriften »Enekompetence«, fastsætter:

»Enekompetente, uden hensyn til bopæl, er:

[...]

5) i sager om fuldbyrdelse af retsafgørelser, retterne i den medlemsstat, på hvis område fuldbyrdelsesstedet er beliggende.«

Forordning (EU) nr. 1215/2012

- 8 I 34. betragtning til Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) nr. 1215/2012 af 12. december 2012 om retternes kompetence og om anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser på det civil- og handelsretlige område (EUT 2012, L 351, s. 1) er følgende anført:

»Kontinuiteten mellem Bruxelleskonventionen [af 27. september 1968 om retternes kompetence og om fuldbyrdelse af retsafgørelser i borgerlige sager, herunder handelssager (EFT 1978, L 304, s. 17), som ændret ved konventionerne om nye medlemsstaters tiltrædelse af denne konvention, herefter »Bruxelleskonventionen«], forordning [nr. 44/2001] og nærværende forordning bør sikres, og i den forbindelse bør der fastsættes overgangsbestemmelser. Samme kontinuitet bør gælde med hensyn til Den Europæiske Unions Domstols fortolkning af [Bruxelleskonventionen] og de forordninger, der er trådt i stedet for den.«

- 9 Artikel 66 i forordning nr. 1215/2012 har følgende ordlyd:

»1. Denne forordning finder kun anvendelse på retssager, som er anlagt, på officielt bekræftede dokumenter, som udstedt eller registreret, og på retsforlig, som er godkendt eller indgået på eller efter den 10. januar 2015.

2. Uanset artikel 80 finder forordning [nr. 44/2001] fortsat anvendelse på retsafgørelser truffet i retssager, som er anlagt, på dokumenter, som er udstedt eller registreret, og på retsforlig, som er godkendt eller indgået inden den 10. januar 2015, og som falder ind under anvendelsesområdet for forordning [nr. 44/2001].«

- 10 Artikel 80, første punktum, i forordning nr. 1215/2012 fastsætter:

»Denne forordning ophæver forordning [nr. 44/2001].«

Forordning (EF) nr. 864/2007

- 11 I syvende betragtning til Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EF) nr. 864/2007 af 11. juli 2007 om lovvalgsregler for forpligtelser uden for kontrakt (Rom II-forordningen) (EUT 2007, L 199, s. 40) er følgende anført:

»Denne forordnings materielle anvendelsesområde og bestemmelser bør stemme overens med [forordning nr. 44/2001] og med instrumenter vedrørende lovvalgsregler for kontraktlige forpligtelser.«

- 12 Artikel 2 i forordning nr. 864/2007 med overskriften »Forpligtelser uden for kontrakt« fastsætter følgende i stk. 1:

»Ved anvendelsen af denne forordning dækker skade alle følger, der er udløst af skadevoldende handlinger, uberettiget berigelse, uanmodet forretningsførelse og culpa in contrahendo.«

- 13 Denne forordnings artikel 10 med overskriften »Uberettiget berigelse« bestemmer:

»1. Hvis en forpligtelse uden for kontrakt, der udspringer af uberettiget berigelse, herunder uretmæssigt udbetalte beløb, vedrører et eksisterende retsforhold mellem parterne, som f.eks. et

retsforhold affødt af en aftale eller en skadevoldende handling, med nær tilknytning til den pågældende uberettigede berigelse, anvendes den lov, som dette retsforhold er underlagt.

2. Hvis det ikke på grundlag af stk. 1 kan afgøres, hvilken lov der skal anvendes, og parterne har sædvanligt opholdssted i samme land på det tidspunkt, hvor den begivenhed, der udløser den uberettigede berigelse, finder sted, anvendes det pågældende lands lov.

3. Hvis det ikke på grundlag af stk. 1 eller 2 kan afgøres, hvilken lov der skal anvendes, anvendes loven i det land, hvor den uberettigede berigelse fandt sted.

4. Hvis det af alle sagens omstændigheder fremgår, at forpligtelsen uden for kontrakt, der udspringer af uberettiget berigelse, har en åbenbart nærmere tilknytning til et andet land end det, der er omhandlet i stk. 1, 2 og 3, anvendes dette andet lands lov.«

- 14 Den nævnte forordnings artikel 12 med overskriften »Culpa in contrahendo« bestemmer følgende i stk. 1:

»På en forpligtelse uden for kontrakt, der udspringer af forhandlinger forud for indgåelsen af en kontrakt, anvendes, uanset om kontrakten faktisk blev indgået, den lov, som skal anvendes på kontrakten, eller som skulle have været anvendt på kontrakten, såfremt denne var blevet indgået.«

Twisten i hovedsagen og de præjudicielle spørgsmål

- 15 I overensstemmelse med en fuldbyrdelsesordre udstedt af Trgovački sud u Zagrebu (handelsretten i Zagreb, Kroatien) opnåede sagsøgte i hovedsagen den 11. marts 2003 tvangsinddrivelse af en fordring på 3 792 600,87 kroatiske kunas (HRK) (ca. 500 000 EUR) ved, at beløbet blev hævet på sagsøgeren i hovedsagens konto. Sagsøgeren i hovedsagen anlagde herefter sag med påstand om, at det blev fastslået, at fuldbyrdelsen var ugyldig. I forbindelse med denne sag afsagde Vrhovni sud (øverste domstol, Kroatien) den 21. maj 2009 en endelig dom, hvorved den fastslog, at fuldbyrdelsen var ugyldig. Sagsøgte i hovedsagen, der havde opnået en ugrundet berigelse, skulle følgelig tilbagebetale de uretmæssigt udbetalte beløb med tillæg af renter i henhold til loven til sagsøgeren i hovedsagen.
- 16 Efter afsigelsen af denne dom kunne sagsøgeren i hovedsagen ikke i henhold til de nationale processuelle regler rejse et tilbagebetalingskrav inden for rammerne af den samme fuldbyrdelsesprocedure, idet fristen for at rejse et sådant krav på et år fra datoen for fuldbyrdelsen var udløbet. Sagsøgeren i hovedsagen anlagde derfor den 1. oktober 2014 en særskilt retssag med påstand om tilbagebetaling af de uretmæssigt udbetalte beløb ved Trgovački sud u Zagrebu (handelsretten i Zagreb, Kroatien), der erklærede sig inkompetent i henhold til bestemmelserne i forordning nr. 1215/2012. Sidstnævnte ret fandt nemlig, at eftersom ingen speciel kompetenceregulering formodedes at finde anvendelse, skulle den almindelige regel om international kompetence anvendes, og den internationale kompetence tilkom derfor retterne i den medlemsstat, hvor sagsøgte i hovedsagen havde bopæl, dvs. de tyske retter.
- 17 Sagsøgeren i hovedsagen appellerede Trgovački sud u Zagrebus (handelsretten i Zagreb) kendelse til Visoki trgovački sud (appeldomstol i handelsretlige sager, Kroatien), som er den forelæggende ret i denne sag. Efter denne appeldomstols opfattelse anvendte førsteinstansretten fejlagtigt forordning nr. 1215/2012, eftersom denne forordning i henhold til artikel 66, stk. 1, heri kun

finder anvendelse på retssager, som er anlagt på eller efter den 10. januar 2015, og hovedsagen var blevet indledt inden denne dato. Forordning nr. 44/2001 fandt derfor anvendelse *ratione temporis*.

- 18 Den forelæggende ret nærer imidlertid for det første tvivl med hensyn til den korrekte fortolkning af begrebet »kvasidelikt« og har anført, at den er usikker på, hvordan artikel 5, nr. 3), i forordning nr. 44/2001 skal fortolkes. Den har gjort gældende, at ugrundet berigelse henhører under kvasidelikter, hvilket principielt begrundes anvendelsen af denne bestemmelse i hovedsagen og de kroatiske retters internationale kompetence. Det vil imidlertid være vanskeligt at anvende denne bestemmelse, for så vidt som det heri fastsatte tilknytningsmoment er skadetilføjelsen, og der i tilfælde af ugrundet berigelse ikke foreligger en skadetilføjelse.
- 19 Domstolens praksis besvarer ikke dette spørgsmål, selv om visse oplysninger kan være relevante. Den forelæggende ret har anført, at begrebet »sager om erstatning uden for kontrakt« bl.a. ifølge dom af 28. januar 2015, Kolassa (C-375/13, EU:C:2015:37), omfatter ethvert krav om, at en sagsøgt pålægges et erstatningsansvar, som ikke er knyttet til et »kontraktforhold« som omhandlet i artikel 5, nr. 1), i forordning nr. 44/2001. I samme retning har Domstolen i dom af 21. april 2016, Austro-Mechana (C-572/14, EU:C:2016:286), fastslået, at denne forordnings artikel 5, nr. 3), skal fortolkes således, at et krav med henblik på at opnå betaling af en »rimelig kompensation« som omhandlet i artikel 5, stk. 2, litra b), i Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2001/29/EF af 22. maj 2001 om harmonisering af visse aspekter af ophavsret og beslægtede rettigheder i informationssamfundet (EFT 2001, L 167, s. 10) henhører under sager om erstatning uden for kontrakt. Derimod foreslog generaladvokat Wahl i forslaget til afgørelse Siemens Aktiengesellschaft Österreich (C-102/15, EU:C:2016:225) Domstolen at fortolke artikel 5, nr. 3), i forordning nr. 44/2001 således, at et søgsmål med påstand om restitution som følge af ugrundet berigelse ikke udgør en sag om erstatning uden for kontrakt.
- 20 Den forelæggende ret ønsker for det andet oplyst, hvilken fortolkning der skal anlægges af artikel 22, nr. 5), i forordning nr. 44/2001, der finder anvendelse i sager om fuldbyrdelse af retsafgørelser, idet det foreliggende søgsmål med påstand om tilbagebetaling af uretmæssigt udbetalte beløb indgår i en tvangsfuldbyrdesprocedure. Den forelæggende ret har i denne forbindelse præciseret, at når sagsøgeren i hovedsagen har anlagt en særskilt sag, skyldes det udelukkende, at den frist, der er fastsat i national ret for at rejse et tilbagebetalingskrav under en tvangsfuldbyrdesprocedure, var udløbet.
- 21 På denne baggrund har Visoki trgovački sud (appeldomstol i handelsretlige sager) besluttet at udsætte sagen og forelægge Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:
- »1) Er krav om tilbagebetaling som følge af ugrundet berigelse omfattet af kompetencereglen i forordning [nr. 44/2001] for sager om »erstatning uden for kontrakt« under hensynstagen til, at forordningens artikel 5, nr. 3), bl.a. bestemmer, at »[e]n person, der har bopæl på en medlemsstats område, kan sagsøges i en anden medlemsstat [...] i sager om erstatning uden for kontrakt, ved retten på det sted, hvor skadetilføjelsen er foregået eller vil kunne foregå«?
- 2) Er civile søgsmål, der er anlagt på grund af, at der fandtes tidsbegrænsninger inden for rammerne af en tvangsfuldbyrdesprocedure for tilbagesøgning af beløb erlagt i urigtig formening om skyld inden for rammerne af samme tvangsfuldbyrdesprocedure, omfattet af enekompetencen i henhold til artikel 22, nr. 5), i forordning [nr. 44/2001], som bestemmer, at i sager om fuldbyrdelse af retsafgørelser er retterne i den medlemsstat, på hvis område fuldbyrdesstedet er beliggende, enekompetente, uden hensyn til bopæl?»

Om de præjudicielle spørgsmål

Indledende bemærkninger

- 22 Indledningsvis bemærkes for det første, at forordning nr. 1215/2012 i henhold til artikel 80, første punktum, heri ophæver og erstatter forordning nr. 44/2001, der selv erstattede Bruxelleskonventionen, som er nævnt i denne doms præmis 9. Den fortolkning, som Domstolen har anlagt af bestemmelserne i forordning nr. 1215/2012 eller denne konvention, gælder derfor ligeledes for bestemmelserne i forordning nr. 44/2001, når disse kan »sidestilles« med hinanden. Dette er navnlig tilfældet for dels artikel 5, nr. 3), i denne konvention og i forordning nr. 44/2001, dels artikel 7, nr. 2), i forordning nr. 1215/2012 (jf. i denne retning dom af 24.11.2020, Wikingerhof, C-59/19, EU:C:2020:950, præmis 20 og den deri nævnte retspraksis).
- 23 Hvad for det andet angår fastlæggelsen af, hvilken lov der skal anvendes *ratione temporis* på tvisten i hovedsagen, skal det præciseres, at artikel 66, stk. 2, i forordning nr. 1215/2012 fastsætter, at forordning nr. 44/2001 fortsat finder anvendelse på retsafgørelser truffet i retssager, som er anlagt, på dokumenter, som er udstedt eller registreret, og på retsforlig, som er godkendt eller indgået inden den 10. januar 2015, og som falder ind under anvendelsesområdet for sidstnævnte forordning.
- 24 I det foreliggende tilfælde fremgår det af forelæggelsesafgørelsen, at hovedsagen om tilbagebetaling af de uretmæssigt udbetalte beløb blev anlagt ved de kroatiske retter den 1. oktober 2014.
- 25 Det følger heraf, at forordning nr. 44/2001 finder anvendelse *ratione temporis* på tvisten i hovedsagen, således som den forelæggende ret i øvrigt har vurderet.

Det andet spørgsmål

- 26 Den forelæggende ret ønsker med det andet spørgsmål, der skal behandles først, nærmere bestemt oplyst, om artikel 22, nr. 5), i forordning nr. 44/2001 skal fortolkes således, at et søgsmål om tilbagebetaling som følge af ugrundet berigelse henhører under den enekompetence, som er fastsat i denne bestemmelse, når søgsmålet er blevet anlagt på grund af udløbet af fristen for at kræve tilbagebetaling af beløb, der er uretmæssigt udbetalt under en tvangsfuldbyrdsprocedure, inden for rammerne af samme fuldbyrdsprocedure.
- 27 I denne henseende bemærkes, at mens forordning nr. 44/2001 i artikel 2, stk. 1, fastsætter en almindelig regel om, at kompetencen tilkommer retterne i den medlemsstat, på hvis område sagsøgte har bopæl, fastsætter samme forordning ligeledes specielle regler, som i visse tilfælde gør det muligt for sagsøgeren at indstævne sagsøgte for retterne i en anden medlemsstat.
- 28 De specielle kompetenceregler, hvorved disse andre kriterier fastsættes, skal imidlertid fortolkes strengt og kan ikke føre til en fortolkning, der rækker ud over de tilfælde, som nævnte forordning udtrykkeligt har for øje (dom af 4.10.2018, Feniks, C-337/17, EU:C:2018:805, præmis 37 og den deri nævnte retspraksis).
- 29 Det er således kun som en undtagelse fra hovedreglen, at artikel 22, nr. 5), i forordning nr. 44/2001 bestemmer, at i sager om fuldbyrdelse af retsafgørelser er retterne i den medlemsstat, på hvis område fuldbyrdsstedet er beliggende, enekompetente, uden hensyn til parternes bopæl.

Denne bestemmelse bør, som en undtagelse fra hovedreglen om kompetencen, således ikke fortolkes videre, end dens formål kræver (jf. i denne retning dom af 7.3.2018, E.ON Czech Holding, C-560/16, EU:C:2018:167, præmis 26 og 27 og den deri nævnte retspraksis).

- 30 Det fremgår af 2. og 11. betragtning til den nævnte forordning, at denne tilsigter at gøre reglerne for retternes kompetence på det civil- og handelsretlige område ensartede ved at fastsætte kompetenceregler, som frembyder en høj grad af forudsigelighed. Denne forordning tilsigter således ud fra hensynet til retssikkerheden at styrke den retslige beskyttelse af personer bosat i Den Europæiske Union ved at gøre det let for sagsøgeren at finde den ret, for hvilken sagen kan indbringes, og ved at gøre det muligt for sagsøgte på rimelig vis at forudse, for hvilken ret den pågældende kan sagsøges (dom af 7.3.2018, E.ON Czech Holding, C-560/16, EU:C:2018:167, præmis 28 og den deri nævnte retspraksis).
- 31 I denne forbindelse henhører søgsmål, der har til formål at få afgjort en tvist vedrørende anvendelse af tvangsmidler, udlæg i eller udsættelse af besiddelsen af løsøre eller fast ejendom med henblik på den faktiske gennemførelse af retsafgørelser eller dokumenter, under artikel 22, nr. 5), i forordning nr. 44/2001 (jf. analogt dom af 3.9.2020, Supreme Site Services m.fl., C-186/19, EU:C:2020:638, præmis 72 og den deri nævnte retspraksis).
- 32 Omvendt har et søgsmål med påstand om tilbagebetaling som følge af ugrundet berigelse ikke til formål at få afgjort en tvist vedrørende anvendelse af tvangsmidler, udlæg i eller udsættelse af besiddelsen af løsøre eller fast ejendom med henblik på den faktiske gennemførelse af retsafgørelser eller dokumenter som omhandlet i den retspraksis, der er nævnt i den foregående præmis. Der er tale om et selvstændigt søgsmål, der som sådant hverken er en fuldbyrdelsesprocedure eller et søgsmål til prøvelse af en sådan procedure. Det følger heraf, at et sådant søgsmål ikke henhører under anvendelsesområdet for artikel 22, nr. 5), i forordning nr. 44/2001, selv om denne ugrundede berigelse følger af, at en tvangsfuldbyrdelse er blevet erklæret ugyldig.
- 33 I det foreliggende tilfælde har den kroatiske regering i det væsentlige gjort gældende, at der er en nær tilknytning mellem hovedsagen om tilbagebetaling som følge af ugrundet berigelse og fuldbyrdelsesproceduren, for det første fordi ugyldigheden af den retsafgørelse, der anfægtes i forbindelse med fuldbyrdelsesproceduren, er grundlaget for denne ugrundede berigelse, og for det andet fordi det ville have været muligt at kræve tilbagebetaling af det uretmæssigt modtagne beløb inden for rammerne af fuldbyrdelsesproceduren, hvis den frist, der er fastsat herfor, ikke var udløbet, uden at sidstnævnte forhold skyldtes forsømmelse udvist af sagsøgeren i hovedsagen.
- 34 Det skal imidlertid bemærkes, at både den generelle opbygning af forordning nr. 44/2001, der medfører, at bestemmelserne i dens artikel 22 skal fortolkes strengt, og kravet om, at forordningens regler fortolkes således, at der opnås en høj grad af forudsigelighed, således som det fremgår af 11. betragtning til forordningen, fører til, at et søgsmål med påstand om tilbagebetaling som følge af ugrundet berigelse, der er anlagt på grund af udløbet af fristen for at kræve tilbagebetaling af beløb, der er uretmæssigt udbetalt under en tvangsfuldbyrdelsesprocedure, inden for rammerne af samme fuldbyrdelsesprocedure, skal udelukkes fra anvendelsesområdet for samme forordnings artikel 22, nr. 5).
- 35 Domstolen har desuden med hensyn til artikel 16, nr. 5), i Bruxelleskonventionen – hvis ordlyd er gentaget i artikel 22, nr. 5), i forordning nr. 44/2001 – fastslået, at den væsentligste grund til, at retterne på det sted, hvor dommen skal fuldbyrdes, er enekompetente, er, at det kun tilkommer retterne i den medlemsstat, på hvis område tvangsfuldbyrdelsen begæres, at anvende

bestemmelserne om de foranstaltninger, der på statens område gennemføres af de tvangsfuldbyrdende myndigheder (jf. i denne retning dom af 26.3.1992, Reichert og Kockler, C-261/90, EU:C:1992:149, præmis 26).

- 36 Når der ikke foreligger en anmodning om tvangsfuldbyrdelse, henhører et søgsmål med påstand om tilbagebetaling som følge af ugrundet berigelse imidlertid ikke under anvendelsesområdet for artikel 22, nr. 5), i forordning nr. 44/2001.
- 37 I lyset af samtlige ovenstående betragtninger skal det andet spørgsmål derfor besvares med, at artikel 22, nr. 5), i forordning nr. 44/2001 skal fortolkes således, at et søgsmål om tilbagebetaling som følge af ugrundet berigelse ikke henhører under den enekompetence, som er fastsat i denne bestemmelse, selv om det er blevet anlagt på grund af udløbet af fristen for at kræve tilbagebetaling af beløb, der er uretmæssigt udbetalt under en tvangsfuldbyrdelsesprocedure, inden for rammerne af samme fuldbyrdelsesprocedure.

Det første spørgsmål

- 38 Den forelæggende ret ønsker med det første spørgsmål nærmere bestemt oplyst, om artikel 5, nr. 3), i forordning nr. 44/2001 skal fortolkes således, at et søgsmål om tilbagebetaling som følge af ugrundet berigelse er omfattet af kompetencereglen i denne bestemmelse.
- 39 I denne henseende bemærkes, at mens artikel 2, stk. 1, i forordning nr. 44/2001 fastlægger den generelle kompetence for retterne i sagsøgte medlemsstat, fastsætter denne forordnings artikel 5, nr. 1), litra a), og artikel 5, nr. 3), specielle kompetenceregler i henholdsvis sager om kontraktforhold og sager om erstatning uden for kontrakt, der gør det muligt for sagsøgeren at anlægge sag ved retterne i andre medlemsstater. Disse specielle kompetenceregler skal fortolkes strengt, således som det er blevet bemærket i denne doms præmis 28.
- 40 Desuden skal de to specielle kompetenceregler, der er fastsat i de nævnte bestemmelser, fortolkes selvstændigt, ud fra målene med og opbygningen af forordning nr. 44/2001 for at sikre forordningens ensartede anvendelse i alle medlemsstaterne. Dette krav, som bl.a. gælder for afgrænsningen af det respektive anvendelsesområde for disse to regler, indebærer, at begreberne »sager om kontraktforhold« og »sager om erstatning uden for kontrakt« ikke kan forstås således, at der henvises til den kvalificering, som i den nationale lovgivning, der finder anvendelse, gives af det retsforhold, der foreligger i sagen for den nationale ret (jf. analogt dom af 24.11.2020, Wikingerhof, C-59/19, EU:C:2020:950, præmis 25 og den deri nævnte retspraksis).
- 41 I forbindelse med søgsmål, der henhører under sager om kontraktforhold, gør nævnte forordnings artikel 5, nr. 1), litra a), det således muligt for sagsøgeren at anlægge sag ved retten på stedet for opfyldelsen af den forpligtelse, der ligger til grund for sagen, mens det for søgsmål, der henhører under sager om erstatning uden for kontrakt, i samme forordnings artikel 5, nr. 3), er fastsat, at der kan anlægges sag ved retten på det sted, hvor skadetilføjelsen er foregået eller vil kunne foregå.
- 42 Hvad nærmere bestemt angår søgsmål, der henhører under sager om erstatning uden for kontrakt, bemærkes, at ifølge Domstolens faste praksis omfatter begrebet »sager om erstatning uden for kontrakt« som omhandlet i artikel 5, nr. 3), i forordning nr. 44/2001 ethvert krav om, at en sagsøgt pålægges et erstatningsansvar, der ikke er knyttet til en sag om kontraktforhold som omhandlet i denne forordnings artikel 5, nr. 1), litra a) (jf. analogt dom af 24.11.2020, Wikingerhof, C-59/19, EU:C:2020:950, præmis 23 og den deri nævnte retspraksis).

- 43 Det følger heraf, at det med henblik på at afgøre, om et søgsmål om tilbagebetaling som følge af ugrundet berigelse henhører under erstatning uden for kontrakt som omhandlet i denne forordnings artikel 5, nr. 3), skal efterprøves, om to betingelser er opfyldt, nemlig for det første, at søgsmålet ikke er knyttet til et kontraktforhold som omhandlet i denne forordnings artikel 5, nr. 1), litra a), og for det andet, at det tager sigte på, at en sagsøgt pålægges et erstatningsansvar.
- 44 Med hensyn til den første betingelse omfatter sager om kontraktforhold som omhandlet i denne artikel ethvert krav, der er støttet på en forpligtelse, som en person frivilligt har påtaget sig over for en anden person (jf. i denne retning dom af 11.11.2020, *Ellmes Property Service*, C-433/19, EU:C:2020:900, præmis 37 og den deri nævnte retspraksis).
- 45 Det bemærkes imidlertid, således som generaladvokaten har anført i punkt 45 i forslaget til afgørelse, at i forbindelse med et tilbagebetalingskrav, der støttes på ugrundet berigelse, følger den tilbagebetalingsforpligtelse, som sagsøgeren påberåber sig, oftest ikke af et sådant frivilligt tilsagn, som sagsøgte har afgivet over for vedkommende, men er opstået uafhængigt af dennes vilje. Det følger heraf, at et sådant tilbagebetalingskrav principielt ikke henhører under sager om kontraktforhold som omhandlet i artikel 5, nr. 1), litra a), i forordning nr. 44/2001.
- 46 Denne fortolkning underbygges af en samlet læsning af artikel 5, nr. 3), i forordning nr. 44/2001 og artikel 2 i forordning nr. 864/2007, der med hensyn til lovvalg modsvarer, hvad der med hensyn til værneting bestemmes i nævnte artikel 5, nr. 3), idet det bemærkes, at disse to forordninger så vidt muligt skal fortolkes på en sammenhængende måde. Artikel 2, stk. 1, i forordning nr. 864/2007 fastsætter nemlig, at den tilbagebetalingsforpligtelse, der udspringer af en uberettiget berigelse, betragtes som en forpligtelse uden for kontrakt, som er omfattet af denne forordning, og som ifølge dens artikel 10 er genstand for særlige lovvalsregler (jf. i denne retning dom af 21.1.2016, *ERGO Insurance og Gjensidige Baltic*, C-359/14 og C-475/14, EU:C:2016:40, præmis 45 og 46).
- 47 Med henblik på at give den forelæggende ret et fuldstændigt svar skal det imidlertid tilføjes, således som generaladvokaten har anført i punkt 48-52 i forslaget til afgørelse, at et krav om tilbagebetaling som følge af ugrundet berigelse under visse omstændigheder kan være snævert forbundet med et kontraktforhold mellem parterne i tvisten og følgelig anses for at henhøre under »sager om kontraktforhold« som omhandlet i denne forordnings artikel 5, nr. 1), litra a).
- 48 En sådan særlig omstændighed kan være, at kravet om tilbagebetaling som følge af ugrundet berigelse er knyttet til et forudgående kontraktforhold mellem parterne. Som generaladvokaten i det væsentlige har anført i punkt 50 i forslaget til afgørelse, er dette f.eks. tilfældet, når sagsøgeren påberåber sig en ugrundet berigelse med nær tilknytning til en kontraktlig forpligtelse, som efter vedkommendes opfattelse er ugyldig eller ikke er opfyldt af sagsøgte, eller som sagsøgeren mener at have »overopfyldt«, til støtte for sin ret til tilbagebetaling.
- 49 I denne henseende har Domstolen allerede fastslået, at et krav om tilbagebetaling af ydelser erlagt i henhold til en ugyldig kontrakt henhører under sådanne sager (jf. i denne retning dom af 20.4.2016, *Profit Investment SIM*, C-366/13, EU:C:2016:282, præmis 55 og 58).
- 50 I øvrigt er en sådan tilknytning i overensstemmelse med de mål om nærhed og god retspleje, der forfølges med artikel 5, nr. 1), litra a), i forordning nr. 44/2001, og som indebærer, at den ret, der skal træffe afgørelse om kontraktforholdet, kan udtale sig om virkningerne af, at kontrakten er ugyldig, ikke er blevet opfyldt eller er blevet »overopfyldt«, og derfor om de eventuelle

tilbagebetalingskrav, der følger heraf, eftersom der foreligger en særlig snæver tilknytning mellem kravet og retten på det sted, hvor den forpligtelse, der ligger til grund for sagen, er opfyldt eller skal opfyldes som omhandlet i denne bestemmelse.

- 51 Det følger af det ovenstående, at et søgsmål om tilbagebetaling som følge af ugrundet berigelse ikke henhører under sager om kontraktforhold og således opfylder den første betingelse, som er nævnt i denne doms præmis 43, medmindre søgsmålet er nært knyttet til et forudgående kontraktforhold mellem parterne.
- 52 Med hensyn til den anden betingelse, som også er nævnt i denne doms præmis 43, skal det undersøges, om et søgsmål om tilbagebetaling som følge af ugrundet berigelse tager sigte på, at en sagsøgt pålægges et erstatningsansvar.
- 53 I denne henseende har Domstolen fastslået, at dette er tilfældet, når en skadetilføjelse som omhandlet i artikel 5, nr. 3), i forordning nr. 44/2001 kan tilregnes sagsøgte, idet vedkommende foreholdes en handling eller en undladelse, som strider mod en forpligtelse eller et forbud, der er fastsat ved lov. Et erstatningsansvar uden for kontraktforhold kan nemlig kun komme på tale, hvis der kan påvises en årsagsforbindelse mellem skaden og den ulovlige handling, hvori skaden har sin årsag (jf. i denne retning dom af 21.4.2016, *Austro-Mechana*, C-572/14, EU:C:2016:286, præmis 40, 41 og 50 og den deri nævnte retspraksis).
- 54 Det skal tilføjes, således som generaladvokaten har anført i punkt 61 i forslaget til afgørelse, at disse præciseringer gælder uden forskel for alle sager om erstatning uden for kontrakt, uden at det er nødvendigt at betragte sager om kvasidelikter isoleret. Ud over den omstændighed, at udtrykket »kvasidelikter« ikke optræder i den danske, den estiske, den nederlandske, den portugisiske, den slovakiske, den finske og den svenske version af artikel 5, nr. 3), i forordning nr. 44/2001, henviser begrebet »kvasidelikt« nemlig – snarere end til situationer, der er karakteriseret ved, at der ikke foreligger en skadetilføjelse – til situationer, hvor skadetilføjjelsen er sket ved uforsigtighed eller uagtsomhed. Et krav kan således ikke henhøre under sager om erstatning uden for kontrakt, når det erstatningsansvar, som sagsøgte ønskes pålagt, ikke er støttet på en skadetilføjelse som omhandlet i den foregående præmis.
- 55 Et krav om tilbagebetaling som følge af ugrundet berigelse er imidlertid støttet på en forpligtelse, som ikke udspringer af en skadetilføjelse. Denne forpligtelse opstår nemlig uafhængigt af sagsøgtes adfærd, således at der ikke er en årsagsforbindelse mellem skaden og en eventuel ulovlig handling eller undladelse begået af denne.
- 56 Et krav om tilbagebetaling som følge af ugrundet berigelse kan derfor ikke henhøre under sager om erstatning uden for kontrakt som omhandlet i artikel 5, nr. 3), i forordning nr. 44/2001.
- 57 Denne konklusion modsiges ikke af dom af 21. april 2016, *Austro-Mechana* (C-572/14, EU:C:2016:286), hvori Domstolen fastslog, at et krav fra et administrationsselskab for ophavsrettigheder om betaling af en »rimelig compensation« som omhandlet i artikel 5, stk. 2, litra b), i direktiv 2001/29, som i henhold til national ret er rettet mod virksomheder, der som de første i indlandet markedsfører optagelsesmedier i forretningsmæssigt øjemed og mod vederlag, henhører under sager om erstatning uden for kontrakt som omhandlet i artikel 5, nr. 3), i forordning nr. 44/2001. Som generaladvokaten har anført i punkt 72 i forslaget til afgørelse, udsprang den forpligtelse, der lå til grund for kravet, nemlig af en skadevoldende handling, nemlig den skade, som indehaverne af ophavsrettighederne havde lidt som følge af den private kopiering på de markedsførte optagelsesmedier.

- 58 Det bemærkes endvidere, at det er muligt, at et krav om tilbagebetaling som følge af ugrundet berigelse hverken henhører under sager om kontraktforhold som omhandlet i artikel 5, nr. 1), litra a), i forordning nr. 44/2001 eller under sager om erstatning uden for kontrakt som omhandlet i denne forordnings artikel 5, nr. 3). Dette er nemlig tilfældet, når et sådant krav ikke er nært knyttet et forudgående kontraktforhold mellem parterne i den pågældende tvist.
- 59 I en sådan situation henhører et krav om tilbagebetaling som følge af ugrundet berigelse under kompetencen for retterne i den medlemsstat, hvor sagsøgte har bopæl, i overensstemmelse med den almindelige regel i artikel 2, stk. 1, i forordning nr. 44/2001.
- 60 I lyset af samtlige ovenstående betragtninger skal det første spørgsmål besvares med, at artikel 5, nr. 3), i forordning nr. 44/2001 skal fortolkes således, at et søgsmål om tilbagebetaling som følge af ugrundet berigelse ikke er omfattet af kompetencereglen i denne bestemmelse.

Sagsomkostninger

- 61 Da sagens behandling i forhold til hovedsagens parter udgør et led i den sag, der verserer for den forelæggende ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagsomkostningerne. Bortset fra de nævnte parters udgifter kan de udgifter, som er afholdt i forbindelse med afgivelse af indlæg for Domstolen, ikke erstattes.

På grundlag af disse præmisser kender Domstolen (Fjerde Afdeling) for ret:

- 1) **Artikel 22, nr. 5), i Rådets forordning (EF) nr. 44/2001 af 22. december 2000 om retternes kompetence og om anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser på det civil- og handelsretlige område skal fortolkes således, at et søgsmål om tilbagebetaling som følge af ugrundet berigelse ikke henhører under den enekompetence, som er fastsat i denne bestemmelse, selv om det er blevet anlagt på grund af udløbet af fristen for at kræve tilbagebetaling af beløb, der er uretmæssigt udbetalt under en tvangsfuldbyrdelsesprocedure, inden for rammerne af samme fuldbyrdelsesprocedure.**
- 2) **Artikel 5, nr. 3), i forordning nr. 44/2001 skal fortolkes således, at et søgsmål om tilbagebetaling som følge af ugrundet berigelse ikke er omfattet af kompetencereglen i denne bestemmelse.**

Underskrifter